

Interne notater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

IN 81/2

2. februar 1981

SEMINAR: REGIONALE DATA - OPPGAVER/ARBEIDSDELING
3. OG 4. DESEMBER 1980

INNHold

	Side
1. Innledning	1
2. Dagens situasjon - produsenter, produkter, planer	1
2.1. E. Hoffmann: Regional statistikk i Statistisk Sentralbyrå..	1
2.2. B. Henrichsen: Regionale data hos Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste	3
2.3. K. Halvorsen: Regionale data ved Kommunedatasentralene	11
2.4. Spørsmål/diskusjon.....	28
3. Brukerbehov i forhold til dagens tilbud.....	28
4. Administrative og EDB-teknologiske perspektiver.....	35
4.1. J.M. Larsen: Samordning av kart og data. GAB-systemet	35
4.2. S.W. Bie: Utviklingen i EDB-teknologi	40
4.3. S.A. Øvergaard: Organisering av databehandlingen. Elgsaasutvalgets innstilling	41
5. Plenumsdiskusjon. Oppsummering	42
Vedlegg	
1. Program for seminaret.....	46
2. Deltagerliste.....	48

1. Innledning

Statistisk Sentralbyrå arrangerte, med støtte fra Miljøverndepartementet, i desember 1980 et seminar om regionale data - oppgaver og arbeidsdeling. Bakgrunnen for seminaret var et behov for å få til en diskusjon mellom brukere og produsenter av regionale data om bl.a. prioritering og arbeidsdeling innen dette feltet (se program i vedlegg 1). Et notat om "Produksjon og distribusjon av regional statistikk - særlig Byråets rolle" (interne notater, IN 80/28) forelå som et diskusjonsgrunnlag og dette referatet bør leses i sammenheng med det notatet.

Til seminaret var det sendt ut invitasjoner til institusjoner og personer som ble antatt å representere viktige produsenter og brukere av regionale data. Seminaret samlet i alt 34 deltakere fra institusjoner utenom Statistisk Sentralbyrå (se deltakerliste i vedlegg 2). Fra Byrået deltok 17 personer på hele eller deler av seminaret.

I denne rapporten er innlegg som forelå skriftlig tatt inn. Dessuten er det forsøkt å gi et referat fra de andre forberedte innlegg samt diskusjonene. Med et såvidt intenst og aktivt seminar kan det tenkes at enkelte momenter er uteglemt, men vi håper at det viktigste er kommet med. Referenter: Ida Bremserud og Jan Byfuglien.

2. Dagens situasjon - produsenter, produkter, planer

Møtelederen, Gisle Skancke, åpnet bl.a. med å skissere enkelte trekk i det som er skjedd på feltet regionalstatistikk i 70-åra. Han håpet seminaret kunne bidra til å få kartlagt hvor vi nå står og hva strategien skal være for årene framover. Målet mente han er bedre kontakt mellom brukere og produsenter/formidlere av regionale data.

2.1. E. Hoffmann: Regional statistikk i Statistisk Sentralbyrå

Hoffmann viste til notatet om produksjon og distribusjon av regionale data, men ville supplere med en del synspunkter som kan oppsummeres slik:

- Tellingene tradisjonelt mest omfattende grunnlag for regional statistikk.
- Det er registrert nye behov for bl.a. planleggingsrettet og tids-aktuell statistikk.
- Saksbehandlerrollen også utviklet og mer kompetanse i statistikkbruk.
- Økende vekt på data fra administrative registre som vedlikeholdes av lokale myndigheter.
- Ofte konflikter mellom hensynet til statistikk og regelverk og systemløsning for administrative rutiner.
- Folkeregistreringen et eksempel på en administrativ rutine som gir et godt statistisk grunnlag.

- Opprettingen av arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret har hatt større problemer, bl.a. når det gjelder meldingsrutinene.
- Byråets politikk for spredning av løpende statistikk har tradisjonelt bygget på at statistikk for lavere regionalt nivå kan være standardisert og enkel, begrenset til hovedtall.
- Serien "Nye distriktstall" har forbedret formidlingen av regionale data til mange brukere, men mer skreddersydde løsninger vil være nødvendig. Arbeidet med en regional dataservice ble nevnt i den sammenheng, jfr. IN 80/28 s. 28.
- Arbeidet med ny kretsinndeling representerer et nytt grunnlag for datapresentasjon for ulike geografiske enheter.
- Det arbeides med å få lempeligere regler for offentliggjøring av tall der det er få enheter.

2.2 SEKRETARIATSLEDER BJØRN HENRICHSEN:

Regionale data hos Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste

Jeg skal innledningsvis gi en kort orientering om NSD og hvorledes vi prøver å legge opp våre tilbud. For å gi en mest mulig samlet oversikt over det området vi arbeider, skal jeg rent stikkordmessig nevne en del av de tilbud som er tilgjengelig utenfor området regionale data, og så i mer detalj gå inn på de tilbud som er etablert knyttet til regionale data.

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) ble opprettet i 1971 av Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning under Norges almenvitenskapelige forskningsråd (NAVF). Fra 1978 er NSD et permanent organ under NAVF.

NSD er et tjenesteytende organ for norsk samfunnsforskning. NSD skal arbeide for utvikling og forbedring av tilgangen på data og analyseprogrammer for samfunnsvitenskapene, utarbeide regler for utveksling og utnyttelse av data, samt samle inn og spre informasjon til det samfunnsvitenskapelige miljø om utviklingen på området i Norge og internasjonalt.

I stedet for å samle inn primærdata selv, baserer NSD seg i hovedsak på data samlet inn av forskningprosjekter, av Statistisk Sentralbyrå eller av andre primærprodusenter av statistikk. NSDs oppgave består i å tilrettelegge data slik at de er lettest mulig tilgjengelig for brukerne. Dette gjøres ved forskjellige tiltak:

1. Sammenkopling av data fra forskjellige statistiske kilder og statistikkprodusenter.
2. Utarbeidelse av maskinlesbar dokumentasjon for dataene, slik at det er lett å endre formater og overføre dataene fra maskin til maskin og fra prosjekt til prosjekt.
3. Strukturering av dataene i tilknytning til en program-pakke for statistisk analyse. Vanligvis vil program-systemet SPSS bli benyttet ettersom dette er den mest brukte programpakken i brukermiljøene.

4. Utarbeidelse av rapporter, håndbøker og lærepakker, med forslag til bruk av de forskjellige data, hvilke metoder som er anvendelige, samt presentasjon av noen problemstillinger som kan belyses ved hjelp av dataene.
5. Gjennom NSDs brukermelding eller på annen måte spre informasjon til brukermiljøene om hvilke data som er tilgjengelige hos NSD eller andre institusjoner.

NSDs hovedsekretariat er plassert ved Universitetet i Bergen. Det er i tillegg opprettet avdelingskontorer ved universitetene i Oslo, Trondheim og Tromsø. I 1980 er 11 personer knyttet til NSD på heldag.

Av de viktigste tilbud som er etablert nevnes her stikkordmessig:

- A) Gallup-arkivet. Omfatter data for perioden 1964 til 1976 og dekker inn samtlige spørsmål som er stilt i perioden av Norsk Gallup Institutt om økonomiske, politiske og sosiale forhold. I alt omfatter arkivet informasjon for 137 måneder, og for samtlige måneder er følgende geografiske kjennetegn med:

- fylkesnummer
- handelsområde/-distrikt nummer
- kommunetype
- befolkningstetthet
- by/land

Arkivet føres nå å jour med data fra Norsk Opinionsinstitutt og vil våren 1981 dekke perioden fra 1964 til 1980.

- B) Etter avtale med Statistisk Sentralbyrå har vi fått adgang til å stille til disposisjon for våre brukergrupper anonymiserte versjoner av Byråets intervjuundersøkelser. Av de viktigste undersøkelsene som er tilgjengelige fra NSD nevnes:

- Levekårsundersøkelsen 1973

- NRKs lytter- og seerundersøkelser, flere år
- Spesialundersøkelse utført for NRK
- Ønske om behov for sysselsetting blant gifte kvinner
- Arbeidskraftundersøkelsene
- Tidsnyttingsundersøkelsene 1971-1972
- Helseundersøkelsen 1975
- Forbruksundersøkelsene 1975-1978
- Frukthetsundersøkelsen 1977
- Folkeavstemningen om EF, 1972

For de fleste undersøkelser er geografiske kjennetegn kommunetype eller handelsdistrikt.

C) Andre intervjuundersøkelser.

Her nevnes spesielt INAS yrkeshistorieundersøkelse, og de store valgundersøkelsene.

D) Innen området elite data har vi tilgjengelig et arkiv med biografisk informasjon om samtlige stortingsrepresentanter, statsråder og statssekretærer fra 1814 til i dag.

Videre foreligger et arkiv med informasjon om norske embetsmenn i sentraladministrasjonen 1814-1975.

Begge arkiv gir god informasjon om geografisk og sosial bakgrunn.

E) NSD har tilgjengelig et arkiv om de 1250 største norske organisasjoner. Arkivet gir blant annet informasjon om lokalisering for organisasjonene. Arkivet bygges nå ut med informasjon for ytterligere 3 år og vil i løpet av 1981 gi oss et tilbud som dekker perioden fra 1964 til 1976.

Av de tilbud som NSD har etablert er det Kommunedatabanken som har flest brukere. Banken er i dag tilgjengelig ved alle landets universiteter. For å gi et inntrykk av bruken kan nevnes at ved Universitetet i Oslo er det i gjennomsnitt

3 uttak pr. arbeidsdag for denne banken. Bruken er omtrent den samme ved Universitetet i Bergen, mens den av naturlige grunner ligger noe lavere ved de øvrige universitetene.

Banken inneholder i dag vel 11 000 informasjonen om hver kommune for perioden etter 1945. De fleste data i banken er hentet fra offentlig statistikk og er i stor grad overført fra Statistisk Sentralbyrå. Av sentrale tellinger er det med opplysninger fra

- . folketellingene i 1946, 1950, 1960 og 1970
- . jordbrukstellingene i 1949, 1959 og 1969
- . skogbrukstellingene i 1957 og 1967
- . fiskeritellingene i 1960 og 1971
- . bedriftstellingene i 1953, 1963 og 1974, og
- . boligstellingene i 1960 og 1970.

Totalt ca. 1350 variable.

Det er videre med data om

- . folkemengdens bevegelse
- . bruk av folketrygd og andre sosiale tiltak
- . barnehager og daghjem
- . utdanning og skole
- . kommunalt ansatte
- . flytting
- . kommuneregnskaper
- . kriminalstatistikk
- . veistatistikk
- . medlemskap i organisasjoner
- . aldersfordelinger i årskutt
- . typologiseringer

og en rekke andre data som for eksempel medlemmer i folkebevegelsen mot norsk medlemskap i EF fra 1972, og videre antall underskrifter i hver kommune i aksjonen mot fri abort.

De fleste data er som sagt hentet fra offentlig statistikk. En kan da spørre hva som er hensikten all den tid disse dataene finnes tilgjengelig andre steder. Etter vår mening er det flere fordeler:

For det første har en her alle dataene samlet på et sted.

Dette gjør det lettere både ved sammenlikning over tid og ved sammenlikning mellom kommuner. Ikke minst gir det fordeler når en ønsker å se sammenhenger mellom fenomener. Dette kan være tilfeller der en ønsker å studere effekten av nye tiltak eller når en ønsker å finne ut hvilke type kommuner det er som har størst utgifter til utdanning pr. elev. Tilgang til andre data er også viktig når en ønsker å standardisere regnskapstall i pr. capita størrelser eller i forhold til aktuelle klientgrupper.

KDB gir også andre fordeler:

Dataene er her lagt opp i tilknytning til et system for statistisk analyse (SPSS) slik at en direkte kan få utført beregninger av gjennomsnitt for hele landet, for hvert fylke eller andre grupperinger av kommuner; en kan få korrelasjonsmål, regresjon og en rekke andre aktuelle typer statistiske analyser.

KDB er knyttet til et system for tematisk kartografi hvor en automatisk kan få tegnet ut kart som viser den romlige eller regionale fordelingen av en variabel. En kan dermed lett se hvorvidt det er kystkommuner eller innlandskommuner eller kommuner på Sørlandet som har de største utgiftene på skolesektoren. Alternativt vil en også kunne se om det ikke finnes slike regionale forskjeller i det hele tatt. Slike tematiske kart, som ellers er svært ressurskrevende å produsere manuelt, gjør det mulig på en lett måte å få fatt i informasjon som ligger i data og som ikke så lett kan ses i tabeller eller påvises ved statistisk analyse.

I tillegg til at KDB er koplet til programsystemer for statistisk og grafisk analyse er den også koplet til andre databanker som gir ytterligere muligheter for analyse av såvel kommunale regnskapsdata som andre samfunnsforhold. Den mest interessante databanken her er Kretsdatabanken. Denne inneholder opplysninger fra foketellingene i 1960 og 1970 på tellingskretsene. Denne typen data gjør det mulig

å lage mål for interne forskjeller i kommunene. For hver tellingskrets er befolkningstyngdepunktet lokalisert og koordinatfestet. Ved hjelp av disse koordinatene kan en få tilnærmet mål på reiseavstandene innenfor kommunene, samt hvor stor del av befolkningen i kommunen som bor lenger enn en viss avstand fra kommunesenteret. Slike mål er jo antydnet å være viktige for eksempel i forbindelse med utgifter til utdanning pr. elev.

Alle data fra Kretsdatbanken kan direkte aggregeres til kommuner. Alternativt kan en også knytte kommunedata til kretser slik at en for eksempel kan se hvilken kommunal politikk som føres i det området kretsen er en del av. Dette er vel særlig interessant i den grad folketellingsmaterialet kan benyttes for å måle sosiale forhold i kretsene. Hvis vi kan lokalisere kommunale sektorer, skoler, barnehager, industriområder etc. til tellingskrets gir dette muligheter for studier av kommunal lokaliseringsspolitikk så vel som hvor godt kommunen er dekket av kommunale tjenester.

På samme måte som en kan kople data for enheter på et lavere nivå enn kommune til kommunen, kan en kople kommunedata til enheter på et høyere nivå via NSDs databanker og programsystem. Den mest aktuelle enhet her er vel fylke, men andre enheter, som politidistrikt eller de områdene som tilhører arbeidskontorene, kan også benyttes. Data for disse enhetene kan også knyttes til kommunen slik at en kan se hvilket kontekst kommunen handler innenfor. En kriserammet kommune i et område som ellers er bra stillet, må jo antas å være i en helt annen situasjon enn hvis alle kommunene i området har vanskeligheter.

KDB inneholder også en brukbar løsning på et problem som var ekstra følsomt på sekstitallet, men som vi ennå til en viss grad må stri med, nemlig endringer i kommunegrensene. I forbindelse med slike endringer lager vi koeffisienter

basert på andelen av befolkningen som blir berørt av en grenseendring. Disse koeffisientene benyttes så for å justere verdiene for de kommunene som er berørt av grensereguleringene. Disse justeringene gjør det mulig å foreta analyser over relativt lange tidsrom uten at en "mister" noen av enhetene. For enkelte typer variable er slike justeringer svært problematiske, det gjelder blant annet kommuneregnskaper. Men når det gjelder data fra folketellingene eller rent generelt data som knytter seg til befolkningen, så er disse justeringene nyttige og brukbare.

Jeg har gått i detalj i presentasjonen av Kommune- og Kretsdatabankene. La meg til slutt mer stikkordmessig nevne to tiltak innen området regionale data som er under utarbeidelse. Det ene tilbudet er knyttet til data på individnivå. I samarbeid med Statistisk Sentralbyrå har vi lagt opp til å få etablert et tilbud med et utvalg på 10% av befolkningen fra folketellingene 1960 og 1970. Databanken vil bli bygget ut med data fra folketellingen 1980 og vil i alt omfatte ca. 400 000 personer. Etter de planer som vi nå arbeider etter vil tilbudet være etablert i løpet av 1981.

Etter oppdrag fra de samfunnsvitenskapelige forskningsråd i Norden, arbeider vi for tiden med et opplegg for en Nordisk database for regionale tidsserier. Det tas her sikte på å få etablert et databasesystem på amt/fylke/län/sýslu-nivå. Prosjektet som er treårig, skal være avsluttet i slutten av neste år.

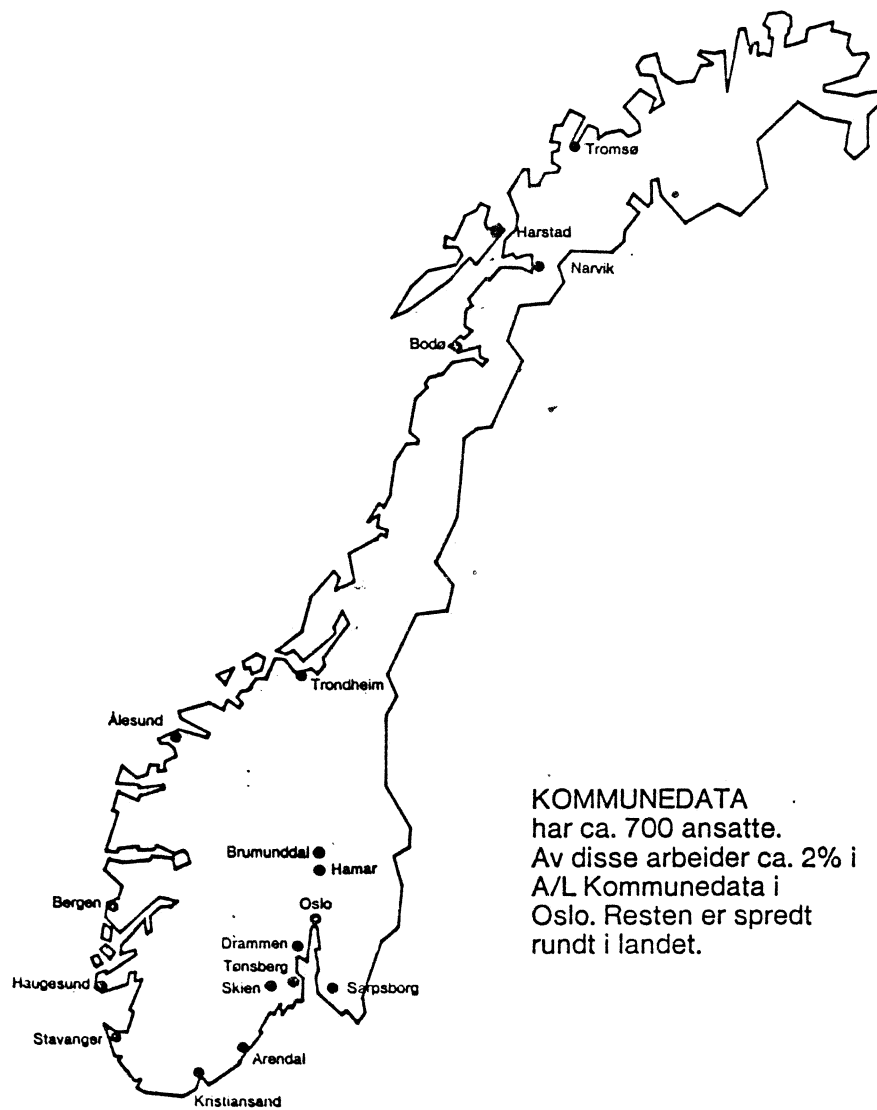
Som det fremgår av dette arbeider vi nå med prosjekter som både gir data på høyere nivå enn kommune- og krets: fylkesvis og videre også på lavere nivå: individdata. I tillegg til dette arbeider vi kontinuerlig med å bygge videre ut data på krets- og kommunenivå. I tillegg til etablering av mer spesialiserte tilbud som et tilbud for kommunal økonomi, et

tilbud for skoledata og et tilbud for kriminalstatistikk, arbeider vi med en utvidelse av Kommunedatabanken slik at den skal dekke hele perioden fra 1769 til 1980. Den nye banken vi gi en del flere analysemuligheter enn den nåværende bank og inneholde vel 16 000 informasjoner om hver kommune. I tillegg til denne utvidelsen ønsker vi også å legge til informasjon om forhold knyttet til infrastruktur i kommunene. For eksempel hvilke servicetilbud er etablert, når ble tilbudene etablert og hvor er de lokalisert? Dette er opplegg som vi nå i samarbeid med våre brukergrupper prøver å konkretisere nærmere, og som vi håper å få midler til å arbeide med i årene fremover.

2.3 SYSTEMLEDER KENNETH HALVORSEN:

Regionale data ved Kommunedatasentralene**KOMMUNEDATA**

De 7 kommunedatasentralene med
11 avdelingskontorer og deres koordinerende
fellesorgan A/L KOMMUNEDATA

KOMMUNEDATA
har ca. 700 ansatte.
Av disse arbeider ca. 2% i
A/L Kommunedata i
Oslo. Resten er spredt
rundt i landet.

KOMMUNEDATA eies av lokalforvaltningen

Kommunedatasentralene er offentlig eide andelslag. Eiere er kommuner, fylkeskommuner, elverk, trygdekontorer og andre offentlige institusjoner.

A/L Kommunedata eies av kommunedatasentralene og Norske Kommuners Sentralforbund.

Lokalforvaltningen styrer KOMMUNEDATA

Kommunedatasentralene er frittstående andelslag med egne styrer og med årsmøtene som sine høyeste styrende organer. Det er politikere og tjenestemenn som velges som representanter til styrer og årsmøter.

Både sentralene og Norske Kommuners Sentralforbund oppnevner sine representanter til A/L Kommunedata's styre og årsmøte. Politikere og tjenestemenn fra hele landet er således representert i A/L Kommunedata's styrende organer.

GENERELL MÅLSETTING FOR KOMMUNEDATASENTRALENE'S FUNKSJON I SAMFUNNET

BETJENE DEN OFFENTLIGE FORVALTNING I DENS VIRKSOMHET,

FORVALTNINGENS FORMÅL BESTEMMER KD-SENTRALENES FORMÅL.

MEDVIRKE AKTIVT I LANDSOMFATTENDE SAMARBEID OG KOORDINERING
NÅR DET GJELDER BEHANDLING OG DISTRIBUTJON AV INFORMASJON FOR
DEN OFFENTLIGE FORVALTNING.

KD-SENTRALENE ER TEKNISK DATAFORVALTER

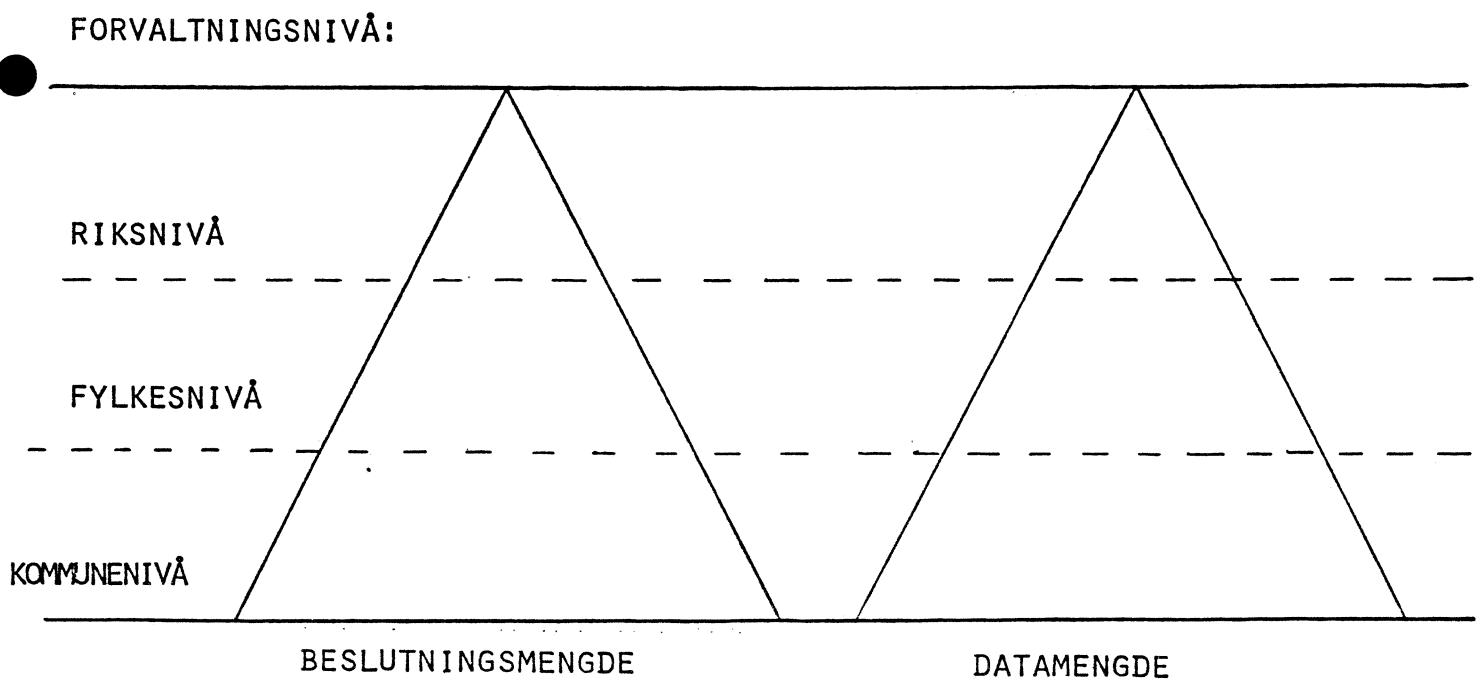
OFFENTLIG DATABEHANDLING

FORVALTNING AV SAMFUNNSINFORMASJON

- ØKENDE DESENTRALISERING
- ØKENDE BEHOV FOR DATAUTVEKSLING

ST.MELD.NR. 31 (74/75) OM REFORMER I LOKALFORVALTNINGEN

OVERFØRING AV ARBEIDSOPPGAVER OG MYNDIGHET FRA SENTRALT
TIL REGIONALT OG LOKALT HOLD.

DET ER I STADIG STØRRE GRAD BEHOV FOR

D A T A U T V E K S L I N G

MELLOM FORVALTNINGSSEHETER OG FORVALTNINGSNIVÅER

SAMORDNING AV DEN TOTALE OFFENTLIGE DATABEHANDLING
OG SAMARBEID MELLOM INSTITUSJONER

VIL KUNNE LEGGE FORHOLDENE BEDRE TIL RETTE FOR DETTE.

DET ER EN SELVFØLGELIG FORUTSETNING AT DATAUTVEKSLINGEN
FINNER STED I SAMSVAR MED DE TIL EN HVER TID GJELDENE

L O V E R O G F O R S K R I F T E R

PÅ DETTE OMRÅDET.

EN PRAKTISK OG EFFEKTIV ADMINISTRASJONSORDNING
ER AVHENGIG AV EN GOD

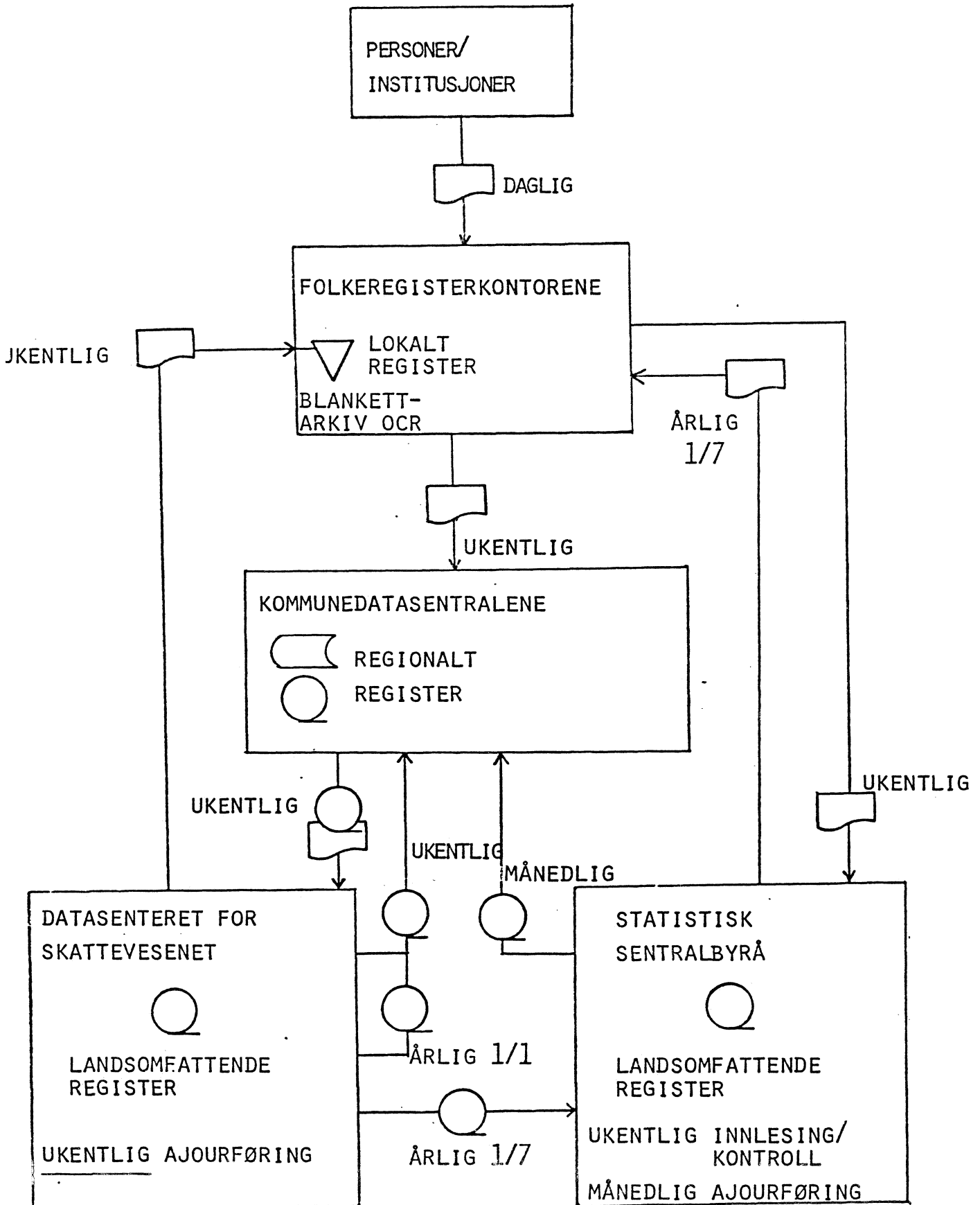
STYRING
MED DATAFORVALTNINGEN

UNNGÅ AT DE SAMME OPPLYSNINGER MÅ REGISTRERES OG LAGRES
AV FLERE INSTANSER UAVHENGIG AV HVERANDRE. DETTE FORUT-
SETTER EN KLAR ANSVARFORDELING OG ETABLERTE RUTINER FOR:

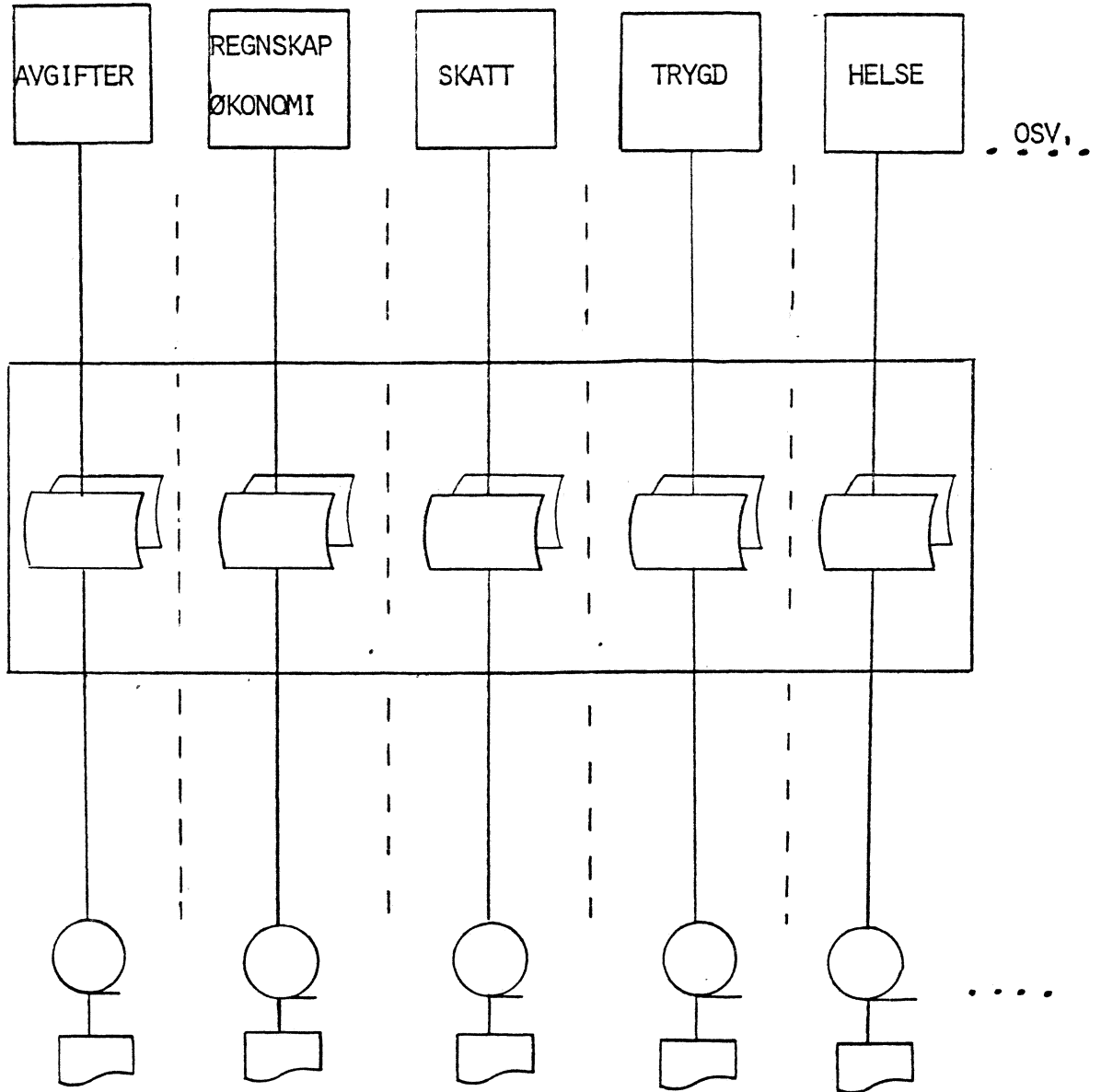
INNSAMLING
REGISTRERING
LAGRING
BEARBEIDING
OG DISTRIBUSJON AV DATA

FOLKEREJSTER

MELDINGSGANGEN FOR AJOURFØRING AV REGISTERET

FRITTSTAENDE APPLIKASJONSSYSTEMER

STATISTIKKPRODUKSJON

INNENFOR HVERT APPLIKASJONSOMRÅDE

- TIL INSTITUSJON

- TIL SENTRALE MYNDIGHETER

(BYRÅET, DEPARTEMENTER M.V.)

TOTAL DATARESSURS
GRUNNLAGSREGISTRE

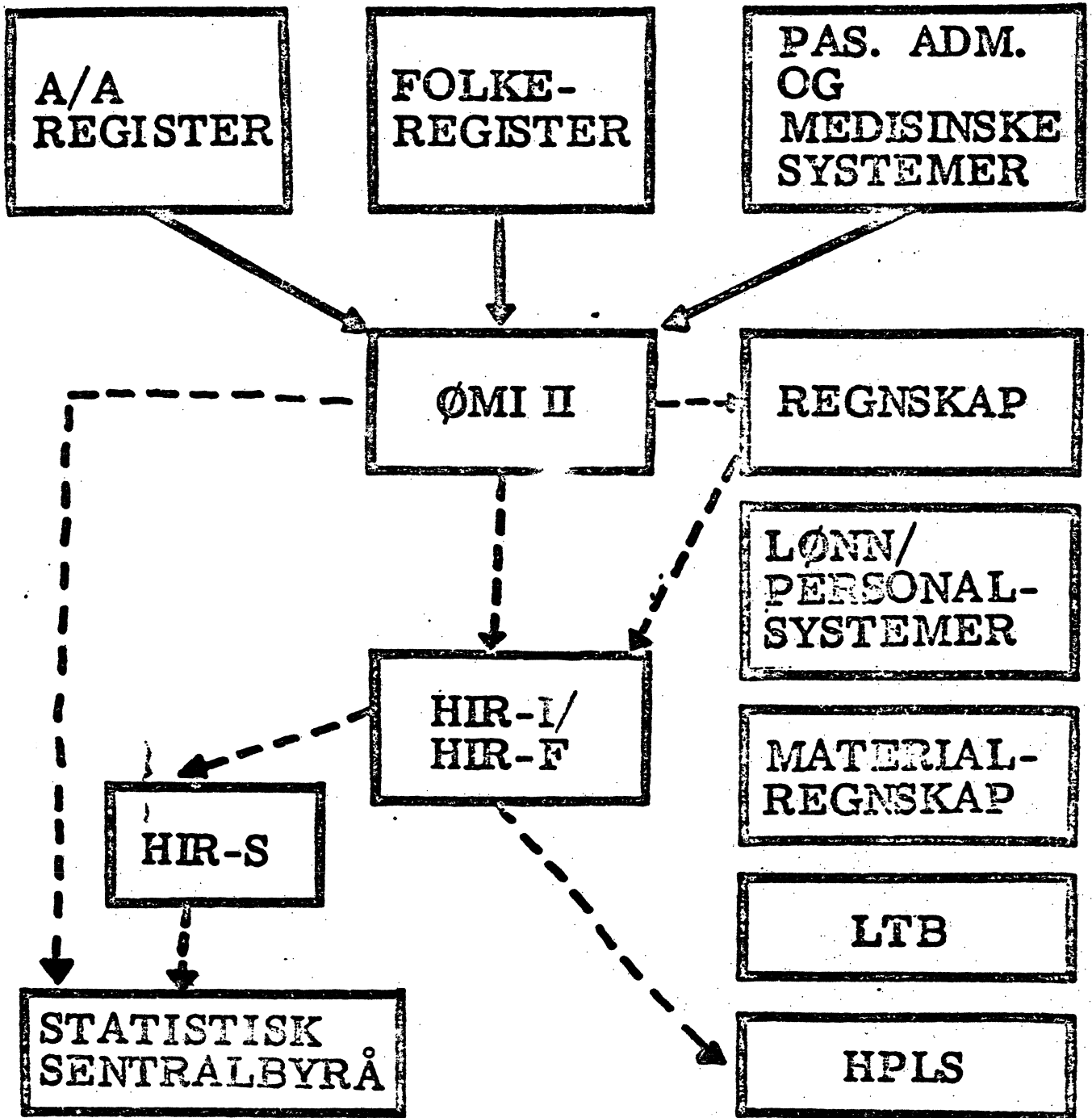
VIKTIGE GRUNNLAGSREGISTRE

BL.A.:

- FOLKEREGISTER
- ARBEIDSTAKER / ARBEIDSGIVERREGISTER
- GAB - REGISTER

GRUNNLAGSREGISTRENE KAN VÆRE AKTUELLE Å BENYTTE
I STATISTIKKPRODUKSJON INNENFOR FLERE FORVALTNINGS-
OMRÅDER.

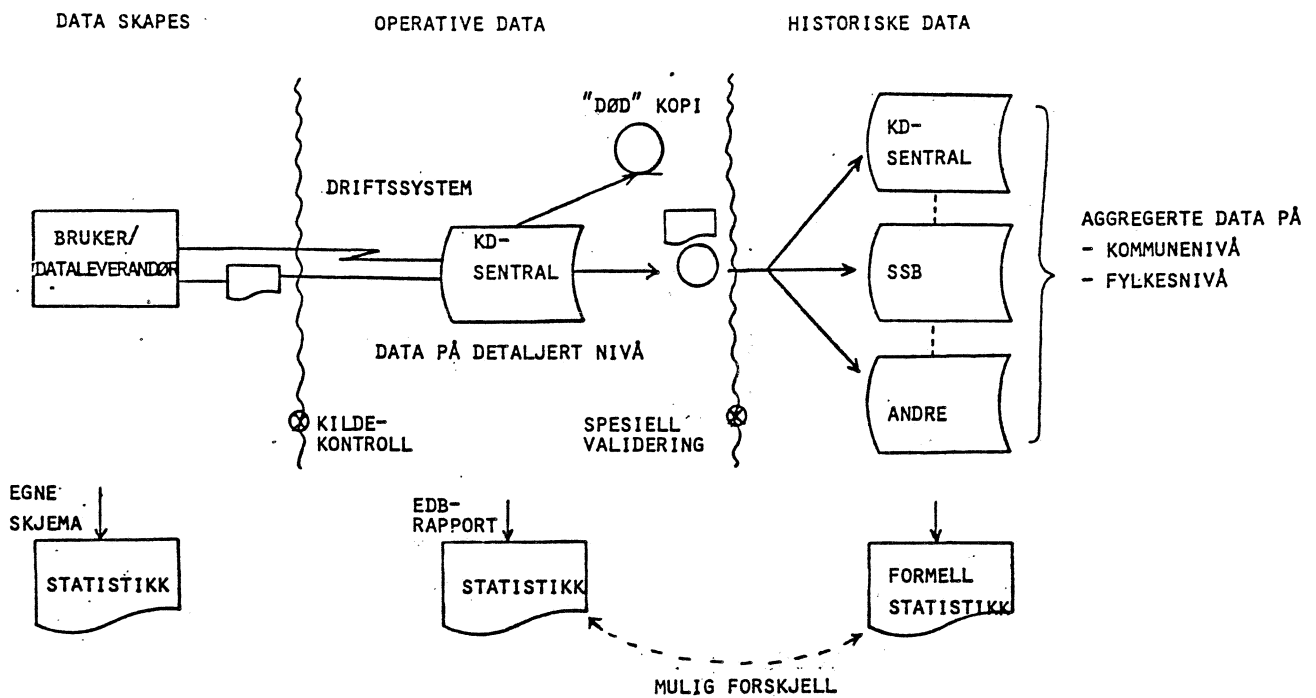
KOMMUNIKASJON MED ANDRE SYSTEMER

STATISTIKKENS VERDI

- SAMSVAR MED INFORMASJONSBEHOVET
- TILSTREKkelig GOD DATAKVALITET
- FORELIGGER TIL RIKTIG TIDSPUNKT

STATISTIKKPRODUKSJON HVOR?/NAR?

EKSEMPLER PÅ STATISTIKK SOM PRODUSERES AV KOMMUNEDATA.

BEFOLKNINGSSTATISTIKK FRA FOLKeregISTERET

BYGGESTATISTIKK FRA GAB-REGISTERET

BELEGGSTATISTIKK FRA ØMI-REGISTERET

PRØVEPROSJEKTER

STRUKTURTALLSTATISTIKK FRA KOMMUNEREGNSKAPET

TEMATISK KARTOGRAFI (TEDAK)

PRESENTASJONSFORM

TABELLARISK

GRAFISK

BESTILLER - IDENTIFIKASJON

BESTILLING AV TALL-OPPGAVER FRA FOLKEREGISTERET

1 5 9
 Kommune Institusjon

10 11 KJØNN
 0=begge
 1=menn
 2=kvinner

12 SIVILSTAND
 0=alle 3=enker/menn
 1=ugifte 4=skilte
 2=gifte 5=separerte
 6=alle enslige

13 PERSONKODE
 0=alle 3=barn
 1=hovedperson 4=barn+hovedp.
 2=ektefelle 5=ektefelle+hp

14 STATSBOGERSKAP
 0=alle 3=statsløse
 1=norske 4=umyndiggjorte
 2=utlendinger 5=ikke stemmeber

15 S

16 BASIS-ÅR FOR ALDERSBEREGNING (hvis annet enn inneværende år)

18 STANDARD BOLIG-STATISTIKK (innbyggere pr bolig, boliger pr gate)
 1=pr skole-krets 2=pr valg-krets 3=pr grunnkrets

19 STANDARD ALDERSGRUPPERING/KJØNNFORDELING
 1=pr skole-krets 2=pr valg-krets 3=pr grunnkrets

S P E S I E L L E F O R D E L I N G E R :

20 SIVILSTANDS-FORDELING

21 GEOGRAFISK FORDELING
 1=pr skole-krets 2=pr valg-krets 3=pr grunn-krets 4=pr gate/gård 5=pr post-sted

ALDERS-FORDELING:
 22 INTERVALL (ved faste intervallsprang)

ALDERS-GRUPPER (ved variable sprang)
 fra til fra til fra til fra til fra til fra til fra til fra til fra til fra til
 24

G O D K J E N T A V : 79 FOLKEREGISTERKONTORET 80 STATISTISK SENTRALBYRÅ

10 11 DATA-MEDIUM 1-4=papir

12 LINJEAVSTAND
 1 - 3

OVERSKRIFT

17

FØDSELS-DATOER

10 11 dan mnd år
 fra til fra til

43 fra til fra til

4 = SKOLEKRETSE 5 = VALGKRETSE 6 = GRUNNKRETSE 7 = POSTNUMMER

10 11
 43

KOMMUNER

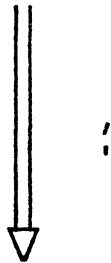
10 11
 43

GENERELL SOFTWARE FOR
STATISTIKKPRODUKSJON I KD ?

"SKREDDERSYDDE" STATISTIKKPROGRAMMER, FOR DET MESTE,

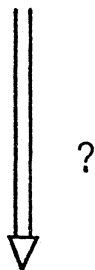
TILFELDIG BRUK AV GENERELLE STATISTIKK-PAKKER,

(SPSS, OSIRIS,...)

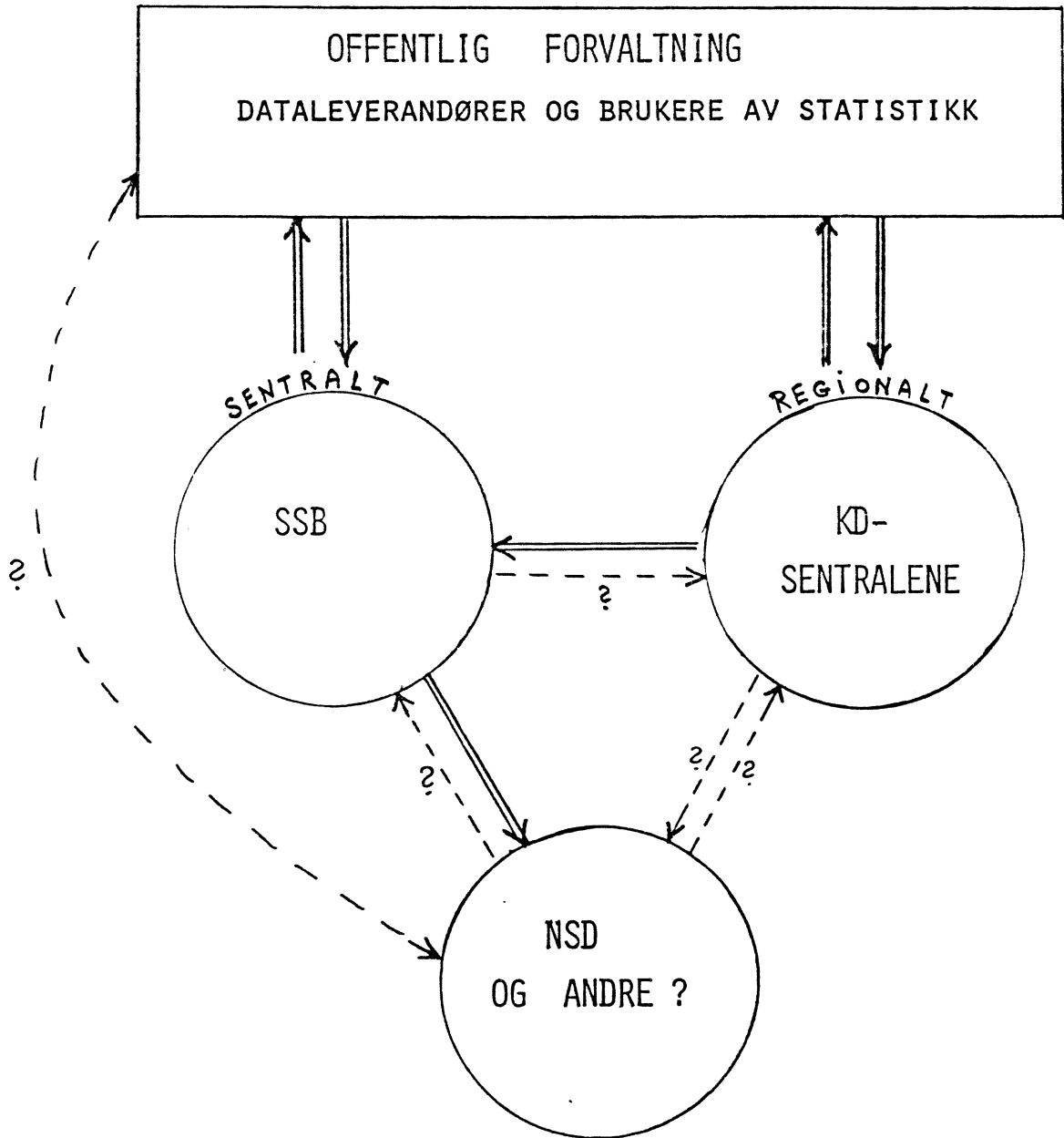

I SAMARBEID MED BYRÅET

VURDERE DE STATISTIKKPAKKER SOM FINNES ?

- ANSKAFFE EN FERDIG STATISTIKKPAKKE ?
- UTVIKLE EN EGEN STATISTIKKPAKKE ?

GENERALPLANLEGGING :

UTSTRAKT BEHOV FOR
TILGANG TIL STATISTIKK
I SAMFUNNSPLANLEGGINGEN,

EN VESENTLIG DEL AV KOSTNADENE TIL PLANLEGGING
LIGGER IDAG PÅ DATAINNSAMLING,

DEN BETYDELIGE MENGDE DATA SOM ER SAMLET PÅ
KOMMUNEDATASENTRALENE I EKSISTERENDE
ADMINISTRATIVE EDB-SYSTEM BØR KUNNE BENYTTES
TIL PLANLEGGERNES FORMÅL.

UTREDNING OM BRUK AV FELLES DATA I LOKALFORVALTNINGEN

- HVILKE GRUNNLAGSDATA HAR DE ULIKE FORVALTNINGSENHETER
BEHOV FOR ?
- HVEM HAR ANSVARET FOR INNSAMLING OG AJOURHOLD AV DATAENE ?
- HVORDAN KAN ET FELLES DATAGRUNNLAG BENYTTES AV FLERE BRUKERE?

DATA - ADMINISTRASJON

KOORDINERING AV DE FORSKJELLIGE APPLIKASJONSSYSTEMENE
OG DERES BRUK AV DEN TOTALE DATARESSURS,

TILRETTELEGGING AV TEKNISKE OPPLÈGG I FORBINDELSE MED
LAGRING OG BRUK AV DEN TOTALE DATARESSURS,

K O M M U N E D A T A S E N T R A L E N E
H A R E N N A T U R L I G P L A S S
I O R G A N I S E R I N G E N A V
S T A T I S T I K K P R O D U K S J O N
F O R O F F E N T L I G F O R V A L T N I N G

- LANDSOMFATTENDE ORGANISASJON
- BRUKERFAGLIG KOMPETANSE OG NÆRHET TIL BRUKERNE
- EDB-FAGLIG KOMPETANSE
- BEMANNINGS- OG MASKINKAPASITET
- TEKNISK DATAFORVALTER FOR VIKTIGE GRUNNLAGSREGISTRE
- LOKALFORVALTNINGENS EDB-ORGANISASJON
- OMFATTENDE SAMARBEID MED INSTANSER PÅ ALLE
FORVALTNINGSNIVÅER OG FORVALTNINGSOMRÅDER.

VESENTLIGE KRAV TIL STATISTIKK

- MÅ FORELIGGE I TIDE
- MÅ VÆRE DETALJERT NOK

EN OPPGAVE FOR KOMMUNEDATA

2.4. Spørsmål/diskusjon

- Aurbakken: Ikke alle kommunene dekkes av datasentralene. Hvilket opplegg har datasentralene for dette på sikt? Hvordan tenkes det om koordinering av kommunenes bruk av egne anlegg?
- Larsen: Ikke klare grenser mellom datasentralene et problem. Hvilke planer?
- Bjørnland: Data for 1/3 av kommunene ligger på datasentralene når det gjelder kommuneregnskap. Sentral revisjon av regnskap er nødvendig.
- Eliassen: Hvordan få data fra alle landets kommuner fra datasentralene?
- Nygårdsmoen: Dataene i datasentralene eies ikke av sentralene, men av oppdragsgiver. Eiendomsforholdet til dataene synes ellers noe uklart og det er behov for styring av dataforvaltningen.
- Bjerke: I statistikkbearbeiding viktig at standarder og begreper blir utformet og fulgt nøye. Det må være en viktig oppgave å finne fram til en fornuftig arbeidsdeling, der bl.a. datasentralene vil ha en funksjon.
- Jensen: En del statistikk er ikke aktuell og detaljert nok. Datasentralene viktig i den sammenheng. Viktig bl.a. med folketall for de enkelte kretser i kommunen.
- Halvorsen: Datasentralene har fordelene av aktuelle data og et distribuert apparat. Datasentralene kan ikke gjøre noe med å få data fra kommuner som ikke bruker sentralene. Grensene mellom sentralene bør det kunne gjøres noe med. Datasentralene har ikke revisjon av data, dette gjøres ofte lokalt. Forvaltningen bestemmer hvordan dataene ved datasentralene skal brukes. Koordinering og arbeidsdeling viktig, og Byrået bør ha en styringsfunksjon når det gjelder standardisering og statistikkproduksjon.

3. Brukerbehov i forhold til dagens tilbud

Aasekjær (Bergen kommune) hevdet at kommunen selv i stor grad må skaffe seg nødvendige data og at det ofte foregår dobbeltarbeid. Data fra administrative rutiner ofte vanskelig tilgjengelig bl.a. pga. prispolitikken ved datasentralene. Anonymitetskravet for bedriftsdata skaper store problemer.

Bergen kommune satser på å bygge ut egen dataproduksjon ut fra bl.a. følgende forutsetninger:

- Eget dataanlegg.
- Egne programpakker.
- Utstyr for grafisk databehandling.
- Har registre, bl.a. adresseregister med grunnkretscode.
- Bygger opp nytt økonomisystem. Eksisterende kontoopplegg lite tjenlig.
- Bygger opp database for skoledata, sosiale data o.l. knyttet til grunnkrets.

Langeland (Østfold fylkeskommune): Et mer ensartet datagrunnlag vil lette arbeidet med fylkesplaner. Kommunedata må standardiseres for å kunne sammenligne kommunene. En rekke spesialiserte behov innen planlegging som krever fleksibel datatilgang. Datatjeneste for fylker og kommuner må være tilgjengelig nær brukerne. Planprosessen er rullerende og krever regelmessig nye data. Tidsseriedata og aktuelle data nødvendig.

Det er opprettet et eget plandatautvalg i Østfold som bl.a. skal gi en oversikt over hva som finnes, hvilket programsystem som er aktuelle og i hvilken form en dataservice for kommunene skal bygges opp. Det skal skje en samordning i forhold til den regionale dataservice som Miljøverndepartementet har tatt initiativ til.

Granheim (ASPLAN) tok utgangspunkt i arbeidet med generalplan for Haugesund for å illustrere databehovet. ASPLAN brukte bl.a. betydelige ressurser på å samle inn bedriftsdata direkte fra bedriftene fordi det ikke var mulig å få data fra Byrået. Det var ingen negativ reaksjon fra bedriftene.

Befolkningsdataene som finnes gir for dårlig geografisk referanse. Tall for soner og kretser helt vesentlig for kommunal planlegging. Tall for flyttinger innen kommunen for dårlige. Eksisterende løpende statistikk gir nesten ikke interessante boligdata, som er vesentlige i sammenheng med befolkningsendringene.

Byråets statistikk over kommunal økonomi gir en del, men den sier ingenting om kostnadsforhold i kommunene og produksjon i offentlig sektor. Statistikken må knyttes til realøkonomiske størrelser, ikke bare finansielle strømmer.

ASPLAN er avhengig av samarbeid med Byrået bl.a. for å få oversikt over hvilke bedrifter som skal spørres, men det tar altfor lang tid før forespørsler blir utført. Forsøk på å få ut sonefordelt samferdselsstatistikk har også tatt for lang tid i Byrået. For konsulentfirma med knappe frister er datasituasjonen derfor vanskelig selv om data finnes i Byrået.

Heyerdahl-Jensen (Kommunal- og arbeidsdepartementet) uttrykte skepsis til bruk av filmkort. Hvordan skal brukerne systematisere disse etter hvert?

Behovet for sysselsettingsstatistikk er stort. Det er også viktig å få oversikt over offentlige arbeidsplasser.

Det bør arbeides mer med regionale analyser der en ved hjelp av bl.a. nøkkeltall får et bedre grunnlag for å sammenligne regioner.

Bruk av temakart er i den sammenheng et sentralt hjelpemiddel.

Byrået bør markedsføre bedre eksisterende statistikk.

Torheim (Miljøverndepartementet): Miljøverndepartementet har bl.a. ansvar for å godkjenne planer og tilrettelegge grunnlaget for en rasjonell planlegging i kommunene. Regionale data er da vesentlig. Det har skjedd en god

del bl.a. gjennom fylkeskonferanser, utvikling av GAB og miljø- og ressursdata.

Miljøverndepartementet tok i 1979 kontakt med Byrådet for å få lettere tilgang til regionalstatistikk. Resultatet er blitt forslag om å bygge opp en dataservice basert på filmkort, men håper at denne kan videreutvikles til en on-line terminalløsning, som var det egentlige ønsket.

Eliassen (Planleggingssekretariatet) skisserte statistikkbehovet ut fra følgende matrise:

		Administrasjonens behov	Planleggingens behov	Utredningens behov	Forskningsens behov
Status	Enkelte kommuner				
	Alle kommuner				
Endring i tid og rom	Enkelte kommuner				
	Alle kommuner				

Han mente NSD i første rekke dekket behov i nedre høyre hjørne, og at datasentralene delvis dekker behov i øvre venstre hjørne. Byrådet dekker i varierende grad behov i de andre feltene.

I Planleggingssekretariatet har det vist seg lettest å få regionaldata fra NSD.

Byrådets hovedproblem synes å ligge på EDB-siden og kanskje i organiseringen av denne delen av virksomheten.

Han tvilte på om det er noe egentlig framskritt å få faste tabeller på filmkort, og mente en burde satse direkte på databaseløsninger. Nye distriktstall er brukbare for sitt formål, men lite egnet i sentral planlegging når en ønsker å studere endringer.

Byrådet bør i større grad satse på halvfabrikata som kan bearbeides videre av brukerne på EDB. En må regne med en videre desentralisering av EDB med maskiner i kommunene.

Ørbeck (Transportøkonomisk institutt):

Informasjon. Informasjon om foreliggende og anvendbare data og statistikk oppfattes som et hovedproblem innen vårt felt.

To store utredninger om behov for data, innen Statens Vegvesen - Vegdirektoratet og Transportøkonomisk institutt, hadde begge hovedkonklusjoner med anbefalinger om økt vekt på arbeidet med informasjon om eksisterende data.

Dette er derfor et felt som brukere og produsenter av samferdselsstatistikk bør arbeide sammen om.

Dialog bruker - produsent. Mitt inntrykk er at det er gode muligheter for medvirkning/påvirkning vis-à-vis fagkontoret i Byrået. Dette gjelder både den mer uformelle direkte kontakt og den mer formelle via "Rådgivende utvalg for samferdselsstatistikk".

"Problemet" ligger mer på de andre områdene i Byrået som har stor innflytelse på datatilfanget i samferdselssektoren, bl.a. økonomi- og intervju-siden, men først og fremst bør de som har ansvar for regional data være mer oppmerksomme på hva som foregår innen den enkelte sektor. Spesielt de med sterkt regionalt tilsnitt, slik som samferdsel. En annen mulighet er at sektorinteressene i sterkere grad bør komme med i "Rådgivende utvalg for regionalstatistikk".

Ellers vil jeg peke på det viktige i at fagkontorene får større anledning til analyse- og utredningsarbeid med sine data. Det vil bl.a. gi dem en mer direkte og nyttig føling med data.

Jeg mener også at Byrået må legge større vekt på tilrettelegging av data for forskning, utredning og planlegging. Man må her lære av NSD.

Ressursene vil være knappe, men man må i større grad være villig til omstilling og til å sanere visse data- og arbeidsoppgaver. Spesielt bør man kunne overlate arbeidsoppgaver til de aktuelle forvaltningsorganer.

Spesielle problemer for brukere av regionale data.

"Datatyper"

Generelt er det god tilgang på "hårde-data" (transportmidler og infrastruktur), men mangel på regionale "myke-data" (funksjon, konsekvenser, holdninger mv.).

Spesielt vil jeg framheve mangel på reisevanedata på lokalt nivå (kollektivtrafikk og gang/sykkel), transportgenereringsdata og data over miljøforhold/belastninger.

"Geografisk referanse"

Den store og økende oppmerksomhet som er rettet mot byenes problemer har forsterket mangelen på by- eller tettstedsstatistikk. Problemene ligger både på manglende data og på uklare og forskjelligartede avgrensninger og klassifiseringer.

Samordningsproblemer. Jeg mener den beste form for samordning skjer gjennom konkret arbeid. Derfor bør man i større grad satse på store fellesprosjekter, hvor forskning/utredning/planlegging jobber sammen med datamiljøene og departementene/fylkene/kommunene.

Terje Lie (Universitetet i Tromsø):

Følgende problemfelter ble nevnt ut fra erfaringer i forskningsmiljøet i Tromsø:

- Handelsdistriktsinndelingen dekker trolig ikke godt nok funksjonelt avgrensede områder. Den bør revideres ut fra et empirisk materiale.
- Data på kretsnivå må prioriteres da dette er en viktig basisenhet for regionale studier. Også sysselsettingsdata bør knyttes til krets.
- Det bør utarbeides alternative kommunetypologier der bl.a. næringsvirksomhet, politiske forhold og sosialpolitiske forhold er med. Eksisterende typologi blir delvis misbrukt.
- Det er behov for ny statistikk innen feltet offentlig administrasjon/politikk, bl.a. om deltakelse i nemnder/utvalg.

Jens Chr. Hansen (Universitetet i Bergen), oppsummering:

- 1.a. Det er behov for opplæring/spredning av informasjon til nye brukergrupper, f.eks. skolevesenet. Det trengs data- og brukerveiledninger.
- 1.b. Brukerne trenger data som de selv kan bearbeide på EDB, eventuelt direkte på terminal mot sentrale databaser. Filmkort vil trolig bare kunne dekke et begrenset formål.
- 2.a. Det er behov for flere myke data samlet bl.a. gjennom Byråets Intervjuavd. Samler Byrådet inn data på dette feltet som ikke blir publisert?
Byrådet bør ta kontakt med Industriforbundet bl.a. (om det ikke er gjort) for å klarlegge hvilke restriksjoner det er rimelig å legge på industristatistikken.
- 2.b. Byrådet bør i sterkere grad fange opp signaler om nye behov og foreta reelle prioriteringer. Er det f.eks. statistikk som kan reduseres for å kunne gjøre en bredere innsats på regionalstatistikk med bl.a. videreutvikling av kretsdatasystemet?
3. Problemfelter:
 - Det er ofte et for sterkt krav om aktuelle data og framskrivinger framfor å se utviklingen i et noe lengre perspektiv også bakover.
 - Brukerne vet for lite om kvaliteten av det sentrale personregister og om rapporteringsrutinene innen folkeregistreringen virker etter sin hensikt.
4. Det er tydelig enkelte konfliktsoner mellom produsenter/formidlere av regionale data. Dette bør diskuteres åpent.

Diskusjon:

Bjerke:

1. Varierte behov for data på dette feltet. Viktig å få klarlagt hvilke typer av behov som finnes.
2. Alle behov kan ikke dekkes fra et sentralt system som f.eks. betjenes via terminaler. Spesialiserte behov må brukeren til en viss grad selv dekke.

3. Viktig å ta hensyn til den økende interessen for skoleverket. Det må arbeides med bedre opplæring.
4. Det tas sikte på å kunne gi mer data fra industristatistikken. Det er gjort en henvendelse til Datatilsynet.
5. Det eksisterer et ressursproblem i Byrået som gjør det vanskelig å dekke nye behov så raskt som ønskelig.

Bjarne Jensen:

- Viktig å være klar over at det store flertallet av norske kommuner er ressursvake når det gjelder statistikkbruk.
- Noe kritikk mot Byrået uberettiget. Det er også et problem at det er manglende kunnskap og kompetanse i statistikkbruk bl.a. i kommunene.
- Små kommuner må også kunne nyttiggjøre seg EDB og dette skjer i første rekke gjennom kommunedatasystemet. Hvilken rolle skal dette systemet spille i statistikkproduksjonen?

Ivar Rusdal: Byrået bør i større grad oppfatte seg som et serviceorgan. Problemet er nå bl.a. at det er vanskelig å få ut nye data fra Byrået. Byrået må være villig til omprioriteringer.

Aurbakken:

- 300 faste statistikkrutiner trekker en stor del av ressursene. Disse er vanskelig å redusere. Noen brukere vil bli rammet.
- Byrået har ca. 200 oppdrag som krever bruk av EDB i løpet av ett år.
- Lang leveringstid kan også skyldes at det tar tid å få avklart de nødvendige spesifikasjoner. Oppdrag må også kalkuleres i Byrået.
- Data for folkeregistreringen er underlagt lov om folkeregistrering og ikke statistikkloven. Det arbeides med et prosjekt som skal redegjøre for hvilke data som er lagret og kvaliteten av kjennemerke i det sentrale personregister siden 1964.
- Filmkort er billigere utskriftsmedium enn papir. Data på filmkort finnes i tillegg på annet EDB-medium.
- NSD representerer en brukergruppe, og det har vært hensiktsmessig å spre data til denne gruppen via NSD.
- Det bør arbeides med et regelmessig kommunehefte der bl.a. data-sentralene kommer inn i bildet.
- Bruk av databaser og on-line skjermer vil ikke eliminere behovet for å få ut data på papir, men noen brukere vil kunne få data raskere og i en annen form.

J.M. Larsen:

- Ressursdata er også et viktig felt innen regionalstatistikken. En god del utviklingsarbeid skjedd gjennom arbeidet med ressursregnskap. Viktig at ressursdata er i en slik form at de kan koples sammen med bl.a. befolkningsdata og økonomiske data.

H. Strømme:

- Det er nødvendig å gjennomgå samarbeidssituasjonen for aktuelle dataprodusenter og komme fram til en arbeidsdeling.

S. Hofstad:

- I Miljøverndepartementet og i andre departementer arbeides det stort sett på samme måten med statistikk nå som for 30 år siden, trass i EDB-utviklingen.
- I Byrået er det gjort en god del forbedringer med bl.a. Statistiske fylkeshefter og Nye distriktstall, men Byrået har problemer med å dekke etterspørselen for litt spesialiserte behov. Den regionale dataservicen et skritt på veien.
- Kommunedatasentralene med 700 ansatte må regnes med som en dataformidler.
- Hvem skal ta initiativ og hvordan skal en få til et effektivt samarbeid mellom bl.a. Byrået, NSD og kommunedatasentralene? En offentlig komité?

K. Jones:

- Viktig for en utredningsinstitusjon som NIBR å ha mest mulig detaljerte og adskilte data. NSD blir brukt en del.
- Det er ønskelig med hyppigere fylkesvise nasjonalregnskap.
- En bør få en bedre oversikt over hva kommunen produserer og hvor i kommunen.
- Det bør arbeides med en kopling mellom Bedriftsregisteret og GAB f.eks. ved hjelp av adresse.
- Det er store forhåpninger til Arbeidsgiver-/Arbeidstakerregisteret, men bedriftsdefinisjon fører til store problemer da en bare bruker kommunegrense for å definere geografisk adskilte enheter med.
- Det bør gis bedre muligheter for brukerne til selv å bearbeide tallene og få de i en egnet form. Det finnes flere alternativ:
 1. Sentralisert løsning som den svenske regionalstatistiske databasen.
 2. Desentralisert løsning der databasene finnes på flere lokale anlegg.
 3. Mikrodatamaskinløsning der noe bearbeidde data og software distribueres på floppydisk.

K. Karlsten:

- Et problem at departementer/fylker/kommuner er dårlige oppgavegivere.

L. Bjørnland:

- Samarbeidsformene kan være noe forskjellig avhengig av statistikkområde. Det er f.eks. lettere å desentralisere befolkningsstatistikk enn kommunaløkonomisk statistikk som krever nøye revisjon og dokumentasjon.
- Byrået bør satse på å bygge ut en mer brukervennlig database for uttak av data om kommunal økonomi.

L. Ahnström:

- Det bør utvikles en mer brukertilpasset produksjon og distribusjon basert på terminaler.
- Det synes også aktuelt med en regional desentralisering av selve statistikkproduksjonen.

4. Administrative og EDB-teknologiske perspektiver

4.1 OVERINGENIØR JAN MARTIN LARSEN:

Samordningen av kart og data. GAB-systemet.

①

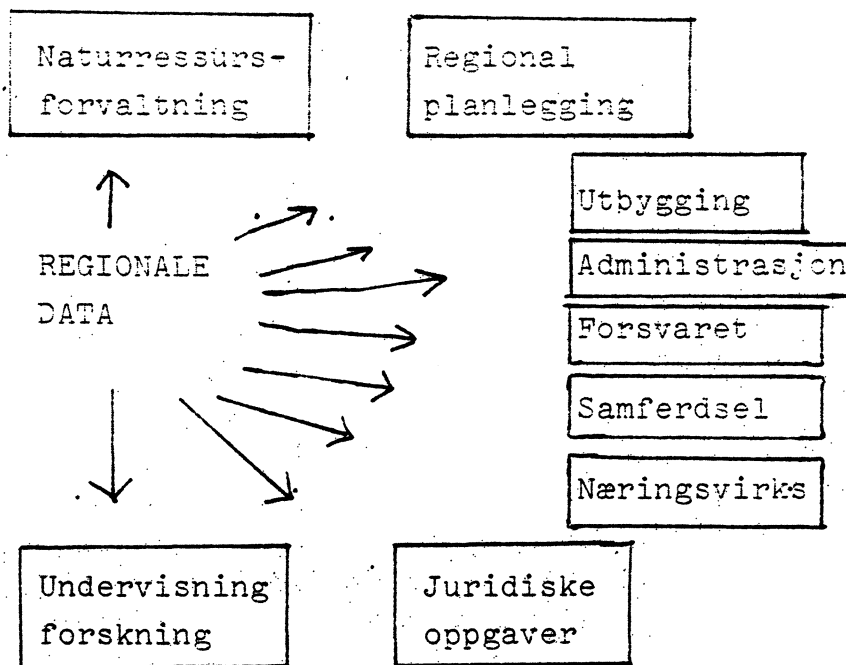
Miljøverndepartementet har sentraladministrativt ansvar for

- . Flyfotografering
- . Kartproduksjon
- . Stedfestet informasjon
(≈ regionale data)
- . Miljødata
- . Ressursdata

jfr. St.meld. nr. 25 (1977-78)

②

Det er mange brukere av samme data.

③

AD HOC DATAPRODUKSJON

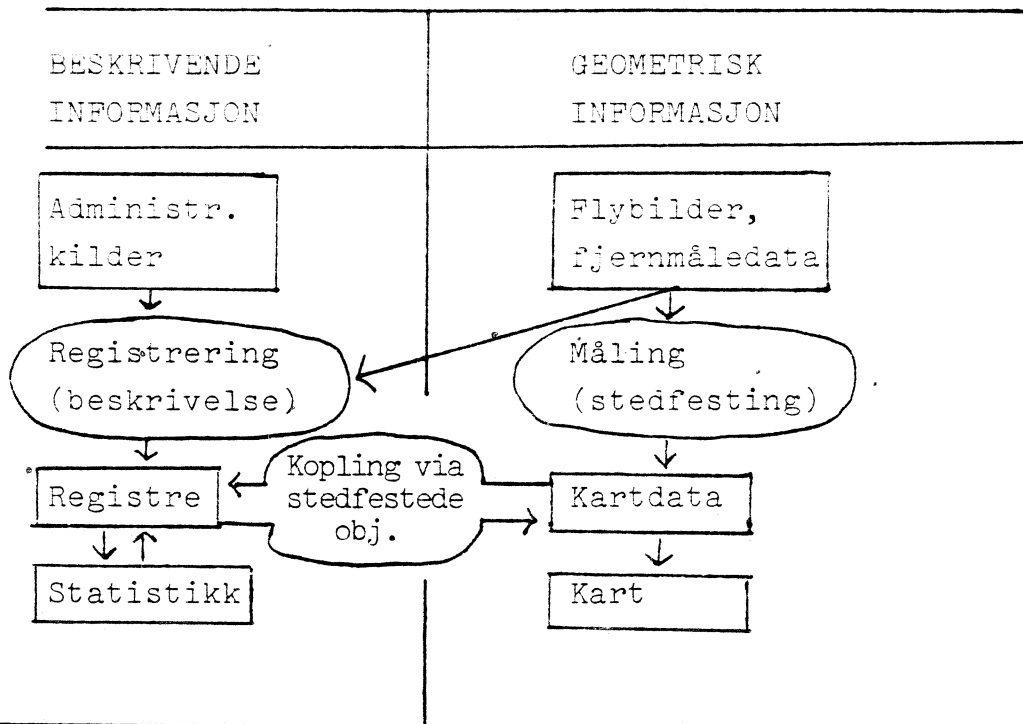
- + . God brukertilpassing
- 0 . Brukerfinansiert
- ÷ . Dobbeltarbeid
 - . Mangelfull dokumentasjon, vanskelig for andre enn oppdragsgiver å få tilgang til data.
 - . Datautveksling og -sammenstilling vanskelig.
 - . Tilfeldig lagring, ingen oppdatering.
 - . Dataproduksjon under tidspress, dårlig kvalitet.

- . Store kostnader.
- . Små brukere får ikke dekket sine behov.

Samordnet dataproduksjon:
bør snu - til + og beholde brukertilpassingen.
Fellesfinansiering.

4

RAMMEN FOR SAMORDNING KART/REGISTRE

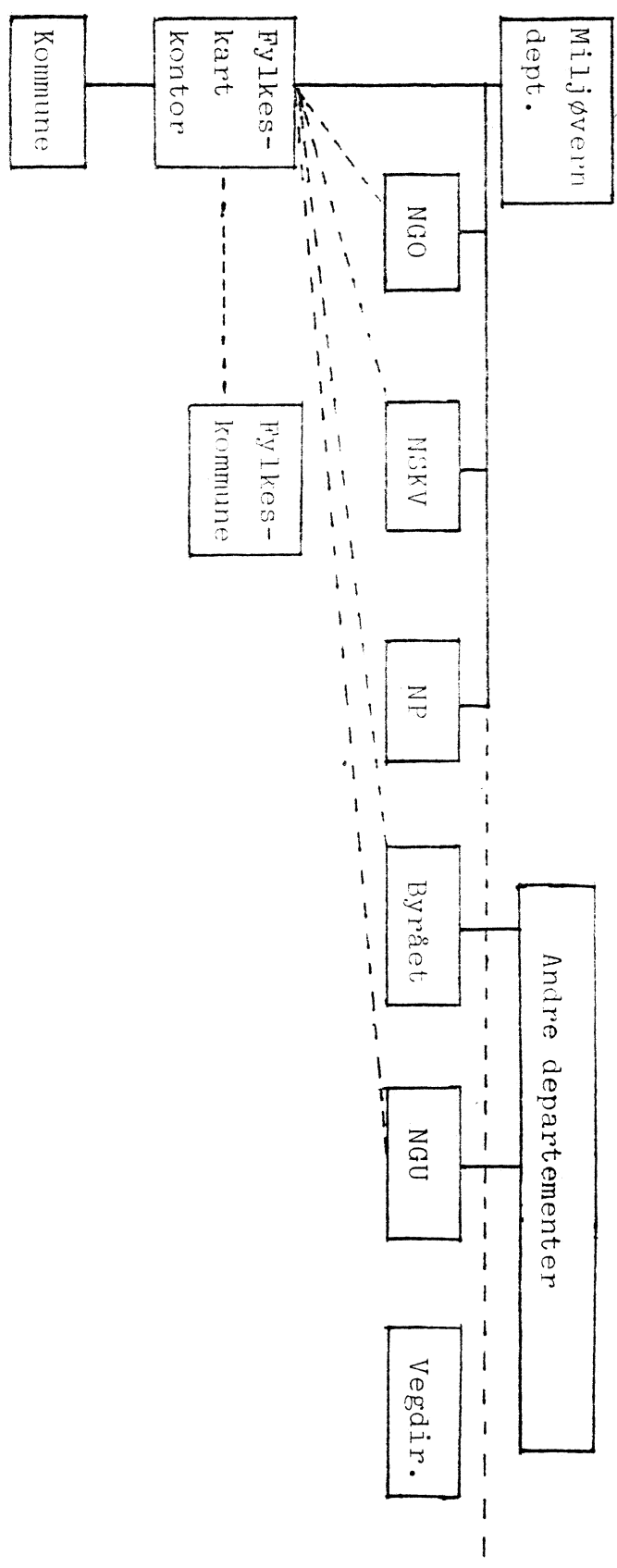

5

AKTUELLE PROSJEKTER

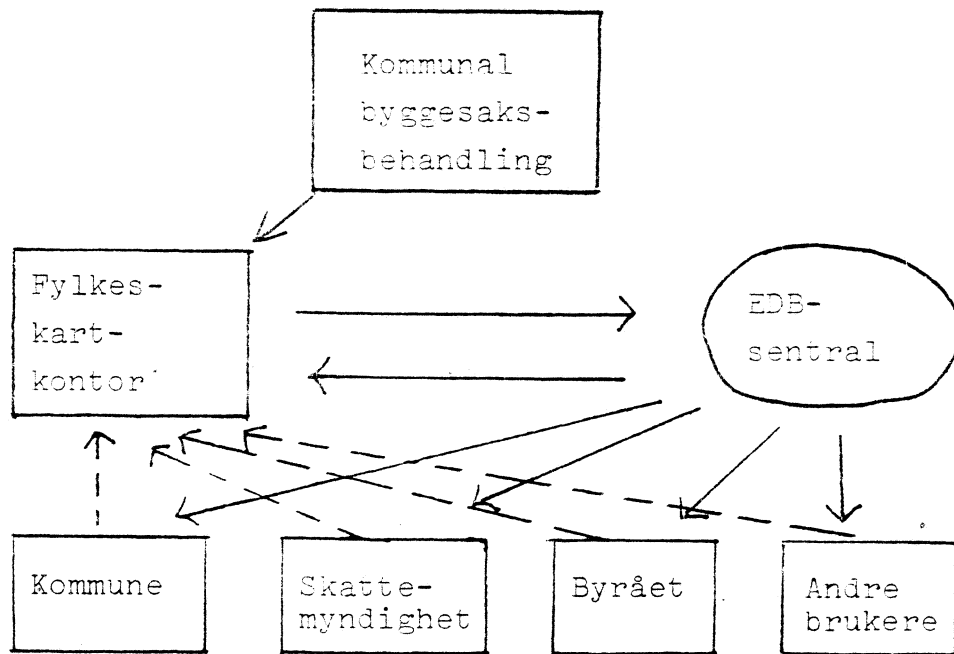
- . Ressursregnskap
(areal, skog, fisk, energi, mineraler ..)
- . GAB
- . Nasjonalatlas
- . Programsystem for digital kartlegging
- . Programsystem for datautveksling
- . Metodeprosjekt
- . Forsøksproduksjon
- . Kartlov

MD'S KART/DATA-ADMINISTRASJON

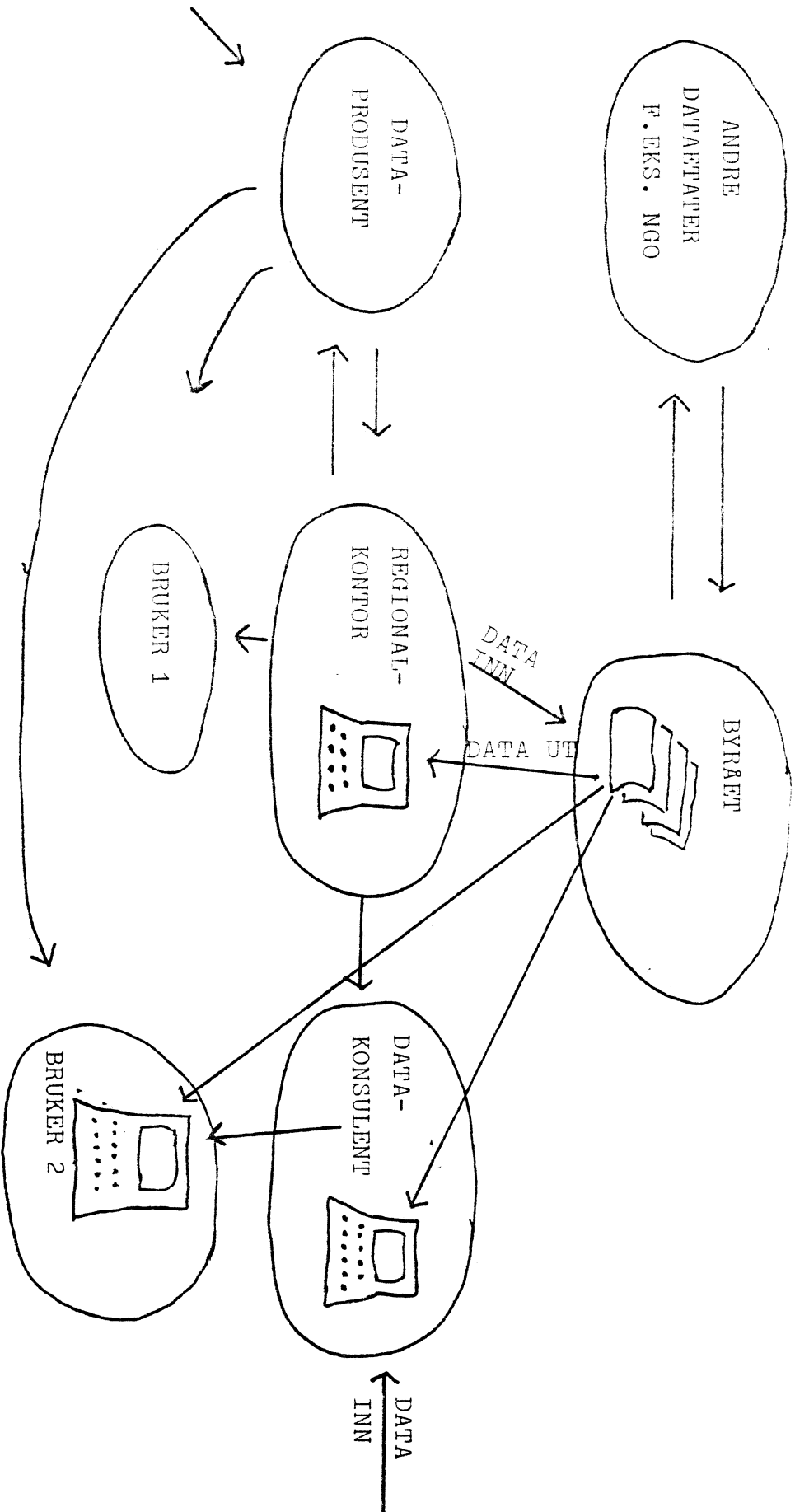
⑦

ADMINISTRASJON AV BYGNINGSREGISTERET I GAB

Fylkeskartkontoret er som Byrået en generell dataforvaltningsetat.

MULLIG ORGANISERING AV ARBEID MED REGIONALE DATA

4.2 FORSKER STEIN W. BIE:

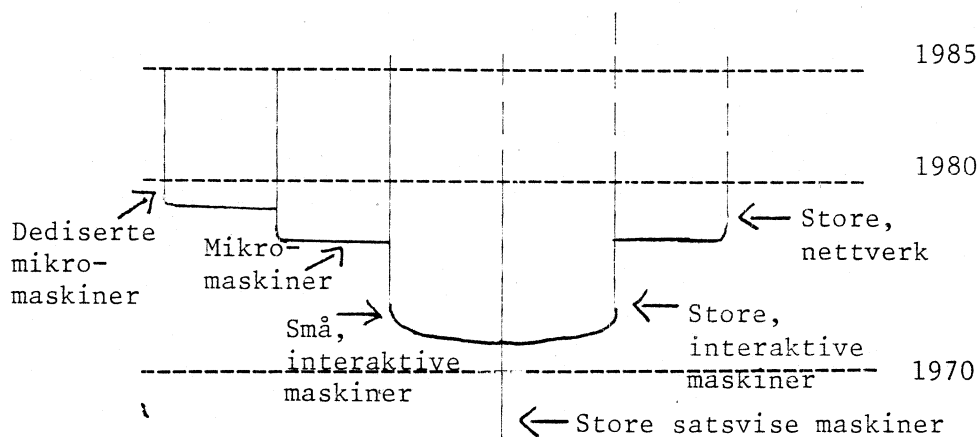
Utviklingen i EDB-teknologi

Norge bestemmer ikke den teknologiske utvikling på maskinvaresiden.

Norge kan bestemme hvordan maskinvaren skal nyttiggjøres bl.a. gjennom:

- strategi for datadistribusjon
- programutvikling
- systeminnkjøp

Utviklingen i maskinteknologi 1980-85 kan skisseres slik:

Det vil bli et bredere spektrum av maskiner. Mikromaskinene vil få en større andel av markedet.

Nye forutsetninger i 1980-årene.

Datafangst:

- Registre
- Statistikk
- Kart o.l.

Vanskelighetene i datafangsten vil minske ved nye teknikker som sveiiping (scanning) og fjernanalyse.

Datalagring:

- Prosessering vil bli mye billigere enn i dag
- Lagring noe billigere enn i dag, men ikke radikalt annerledes

Mellomlagring vil ikke bli så relevant.

Forbedring av data-telenettet

Sterk økning i dediserte og generelle mikromaskiner

Nye grafiske fargeskjermer

Nye tegnemaskiner (laser, film)

Arbeidstakernes interesser styres bl.a. gjennom arbeidsmiljøloven

Nye verktøy i folkeundervisningen:

- Hjemmedatamaskin
- Viewdata?

Utvekslingsformater viktig: Et fast utvekslingsformat for overføring av geodatabaser (SOSI) er under diskusjon.

Det bør arbeides med analysemetoder for syntese i form av bl.a. kart, fra ulike kilder.

Spørsmål:

- Kan NSD fortsette å tilpasse utenlandsk programvare til norske data på noen få stormaskiner på universiteter/høgskoler?
- Kan kommunedatasentralene fortsette å binde kommunene til å bruke sine maskiner?
- Kan samfunnet tolerere lokaleksperimenter på maskin-/programvare?
- Kan Statistisk Sentralbyrå forbli "teko-industri" når brukerne kan bli selvhjulpne med analytisk utstyr? Bør Statistisk Sentralbyrå heller bidra med rådata og analyseprogram?

4.3. UTREDNINGSLEDER SVEIN A. ØVERGAARD:

Organisering av databehandlingen. Elgsaas-utvalgets innstilling.

Det er ikke tatt standpunkt til hvordan Elgsaas-utvalgets innstilling (NOU 1978:48) skal behandles. Det er kommet inn 65 ulike uttalelser.

Personlige oppfatninger:

- Tar vi nok hensyn til den teknologiske utvikling?
- Hvor sterkt skal standardiseringskravet være, når en kanskje ikke vet nok?
- Datateknologien gjør det lett å lage store tabellverk, men data som ikke utnyttes, er slagg for brukerne og skaper motvilje mot teknologien.
- Datateknologien muliggjør på den annen side større fleksibilitet i datauttak og bedre muligheter for tilpassing av "skreddersøm".
- Mengden av ferdige tabeller må reduseres i forhold til skreddersydd materiale.

Elgsaas-utvalgets innstilling tar bl.a. opp følgende forhold:

- Forholdet mellom statlige, fylkeskommunale og kombinerte dataprodusenter. Det legges opp til en desentralisering av kompetanse bl.a. ved å satse på kommunedatasentralene, også utover rene driftsoppgaver. Tanken om en enhetlig offentlig organisering blir avvist.
- Tiltak for å fremme samarbeid mellom ulike produsenter. Samarbeid er nødvendig bl.a. fordi datagrunnlaget er felles.
- Standardiseringsbehov. Byrået er utpekt som et organ med ansvar for standardisering, men hvilke konsekvenser har dette egentlig for Byråets tradisjonelle arbeidsoppgaver og i forhold til f.eks. R-direktoratets virksomhet? Standardisering er også et spørsmål om å koordinere og effektivisere arbeidet i statsforvaltningen.

Enkelte innvendinger mot Elgsaas-utvalgets forslag:

- Uheldig sammenblanding av driftsfunksjon og konsulent-/rådgiverfunksjon ved å satse på KD-sentralen? Mulig å velge andre, lokale løsninger?

- Er sterkere tilknytning mellom Staten og KD-sentralene heldig ved at det forsterker båndene mellom statlig og kommunal forvaltning?
- Samordningen er dels tenkt gjort gjennom gjensidig representasjon i styrer og rådgivende organ. Undervurderes tyngden i etatens tradisjoner, størrelse og konkurrerende oppdrag?
- Virker opplegget sentraliserende når teknisk utrustning etter hvert likevel finnes i mange kommuner?

5. Plenumsdiskusjon. Oppsummering

Lie:

- Problemer med datadokumentasjon. Blir dataene forstått og brukt riktig? Ekspertisen til dokumentasjon/tolkning må stå i forhold til teknologien.

Ahnstrøm:

- Statistikk kan være politisk sprengstoff. Det vil skje en viss filtrering av informasjon.
- Behov for en regionalstatistisk årbok (tilsv. en fransk) med tidsserier og et standardisert innhold.

Strømme:

Konklusjoner:

- De fleste vet lite om KD-sentralene og hva de står for.
- Prispolitikk: Er det egentlig gratis statistikk? Spørsmålet er hvem som skal betale.
- KD-sentralene har ca. 300 som arbeider med system-/programutvikling.
- Elgsaas-utvalgets innstilling har hatt stor betydning, uansett videre behandling.

Hoffmann:

- De synspunkter som er hevdet i 3. avsnitt i notatet om produksjon og distribusjon av regional statistikk, synes å stå fast også etter dette seminaret.
- Det bør arbeides videre med felles løsning av oppgaver og måten å kombinere ressursene på.
- Det er behov for å få løst oppgaven med produksjon og formidling av kretsstatistikk.

Hansen:

- Byrådet har fått en brukergruppe som er:
 - kravstor
 - heterogen
 - desentralisert og spredt
 - kompetent

- Prioriteringen internt i Byrået synes å være et problem.
- Rådgivende utvalg for regionalstatistikk fungerer ikke helt vellykket. Medlemskapet ikke definert som en forpliktende del av det daglige arbeidet.
- Det bør etableres brukergruppe med faste deltakere og flere rettigheter og forpliktelser. Disse bør gis honorar. Gruppene kan knyttes til bestemte temaområder.
- Byrået må arbeide aktivt med konvertering av data bakover.
- Arbeidet med å finne konverteringsnøkler for kretsinnndelingen 1960, 1970, 1980 må prioriteres.
- Brukerne bør oppmuntres til å kontrollere det sentrale personregister gjennom analyse.
- Byrået bør lage en registerfolketelling i 1985.

Aurbakken:

- I Byrået er nå databaser spredt på flere maskiner. Fagkontorene betjener seg sjøl i økende grad via terminal.
- Hva skal databasene fylles med? I 1970-årene bygd opp rundt det arkivstatistiske system med individualdata. Mye dokumentasjonsarbeid nødvendig.
- Kommunedatasentralene samler nå inn og lagrer nye data. Foreløpig liten spredning av statistikk. Hvilken rolle kan datasentralene spille f.eks. til å spre tabeller fra Byrået i form av kommunalstatistiske årbøker e.l.?

Larsen:

- Det hevdes at KD-sentralene er kostbare å kjøre på, men det mangler sammenligningsgrunnlag. Godt samarbeid når det gjelder GAB-systemet.

Michaelsen:

- Trygdestatistikk forutsetter detaljert innsikt og vanskelig å tolke f.eks. av Byrået. Trygdeetaten baserer seg derfor på egne registre og statistikkjøring.

Aurbakken:

- Det sentrale personregister kontrolleres årlig mot magnetbåndregistrene ved datasentralene. Det arbeides med å legge om personregisteret for direkte aksess gjennom et prosjekt for Vegdirektoratet.
- Det kan etter hvert bli aktuelt å innføre bedriftsadresser i Adresseregisteret.

Hofstad:

- Savner data om administrative forhold i kommuner/fylker.
- Mulig å få et hefte med tidsserier for fylkene?
- Behov for mer regelmessig tettstedsstatistikk.
- Kommunetypefiseringen kan ikke nå dekke alle formål.
- Det bør gjøres noe aktivt for å samle interessene for utvikling av regionalstatistikken.

Jones:

- Gjorde oppmerksom på et symposium i juni 1981 om "urban data management".
- Bruk av kretser vil være en stor forbedring, men fortsatt behov for noen kommuner å gjøre forsøk med NIMS og andre koordinatbaserte metoder.
- Behov for en rask kopling mellom bedriftsregister og adresseregister.
- Det bør arbeides med en plan for organisering av innsamling, bearbeiding og spredning av regionale data med rollefordeling til de enkelte organer.

Skiri:

- Publisierungsprogrammet for befolkningsstatistikken er under vurdering. Reaksjoner er ønsket.

Bjørnland:

- Hvordan best mulig kontakt med brukerne? Mindre referansegrupper og større brukerseminar?
- Byrået trenger direkte kontakt med oppgavegiver og ulike brukergrupper for å kunne fungere.

Jordet:

- Spørsmål omkring oppgavegiverne kunne vært diskutert nærmere. Hvordan skal disse motiveres positivt og få forståelsen av hvorfor data samles inn til statistikk? Hvordan blir datavernhensynet ivaretatt?

Henrichsen:

- NSD vil kunne lage kommunehefter med relativt liten systeminnsats.
- NSD er interessert i å delta i grupper/utvalg som arbeider videre med koordineringsspørsmål.

Halvorsen:

- KD-sentralene har nye data og er et serviceorgan.
- KD-sentralene har foreløpig ikke tidsseriedata, men dette vil de kunne gjøre om de får muligheter for det.
- Positiv til samarbeid med Byrået og andre for å unngå dobbeltarbeid og løse forvaltningens oppgaver.
- Aktuelle utviklingsprosjekter er:
 - Befolkningsframskrivinger for deler av kommunen
 - Flytteoppgaver, bl.a. innen kommunen
 - Årlig kommunal statistikk

Hansen:

- Befolkningsstatistikken bør generelt basere seg på 5-års aldersgrupper
- Tabeller må gis for grunnkretser i stedet for valgkrets/skolekrets.
- Arbeidet med typologisering må legges opp slik at den enkelte har mulighet for å lage egne typologiseringer ut fra et sett kriterier.
- Vesentlig å få vite hvor arbeidsplassene er lokalisert.

Heyerdahl-Jensen:

- Handelsdistrikt/arbeidskontordistrikt er et mellomnivå som er egnet for mange analyser. Fylkene er oppfordret til å regionalisere fylkesplaner til et slikt mellomnivå.

Aurbakken:

- I Bedriftsregisteret er det et problem med manglende beliggenhetsadresser for å få kopling til et utvidet adresseregister.
- Oppdelingen av bedrifter i Arbeidsgiverregisteret er også et problem.

Skår:

- Fylkeskartkontorene kan utbygges til et kart- og datakontor. Men bemanningen må økes.
- Et plan- og ressursdepartement for å få en bedre koordinering også innen dette feltet?

Bjerke (oppsummering):

1. Nyttig og interessant seminar.
2. Høy grad av utålmodighet når det gjelder statistikkutbygging på dette feltet.
3. Seminaret gir uttrykk for reflekterte holdninger hos avanserte brukere. Byrået må også ta hensyn til de mindre avanserte.
4. Behovene for regionalstatistikk er mangfoldige og forskjellige.
5. Ikke alle er derfor dekket av et system og en presentasjonsform.
6. Få uttrykte behov for ny statistikk. Større vekt på datatilgjengeligheten og brukervennligheten som ikke synes å være så bra som den burde.
7. Løser mulighetene for eget datauttak egentlig planleggingsproblemene? Hva med relevans og datakvalitet? Trengs ekspertise på datakvalitet og vurdering.
8. En rekke alternativer når det gjelder rollefordeling i statistikkproduksjonen synes aktuelle. Disse må tenkes igjennom.
9. Spørsmålet om datavern synes å være for lett behandlet. Dette vil sette restriksjoner på den fine flyten av data mellom etater og maskiner.
10. Perspektiver:
 - Byrået har utbyggingsbehov på alle felter, men har knappe ressurser. Regionalstatistikken er et sentralt område å prioritere, men ressursituasjonen gjør det vanskelig å få gjort mye.
 - Utbygging av regionalstatistikken er for omfattende og vanskelig til at Byrået kan gjøre det alene. Det er nødvendig med et samarbeid mellom flere organer.

6.kontor

JBy/-,3/11-80

SEMINAR: REGIONALE DATA - OPPGAVER OG ARBEIDSDELING

Bakgrunn/formål: I notatet "Produksjon og distribusjon av regional statistikk - særlig Byråets rolle" (Interne notater, IN 80/28), er eksisterende arbeidsdeling innen dette feltet diskutert, og det er skissert enkelte mulige utviklingslinjer. Som ett av flere oppfølgings-tiltak er det foreslått å holde et seminar.

Hensikten med et slikt seminar er bl.a. å føre videre en diskusjon mellom produsenter og brukere av regionale data om den framtidige organiseringen av innsamling, bearbeiding og formidling av slike data. Dette bør bl.a. ses i lys av brukernes behov og de perspektiver som finnes innen administrativ og teknologisk utvikling.

Seminaropplegg: Seminaret baseres i stor grad på korte forberedte innlegg med god tid til utfyllende spørsmål/diskusjon. Det blir lagt vekt på å komme fram til konkrete konklusjoner/forslag til oppfølgingstiltak.

Deltagere: Det inviteres ca. 40 deltagere som representerer viktige produsenter og brukere av regionale data.

Sted: Vinger hotell, Kongsvinger

Tid: 3.-4. desember 1980

Reisemåte: Tog Oslo S kl. 09.05, til Kongsvinger kl. 10.18
Tog Kongsvinger kl. 13.20, til Oslo S kl. 14.38
" " " 15.00, " " " 16.41

Priser: Det betales ingen seminaravgift.

Overnatting/mat: Vinger hotell: Enkeltrom m. 1 frokost,
1 middag, 2 lunsj og 2 kaffe kr. 375,-

Grand hotell: Enkeltrom m. frokost kr. 219,-

Vinger hotell: 1 middag, 2 lunsj, 2 kaffe kr. 185,-

PROGRAM:Onsdag 3. desember:10.30-10.45: Registrering/kaffe/åpning10.45-13.00: Dagens situasjon - produsenter, produkter, planerMøteleder: Underdirektør Gisle Skancke, Statistisk SentralbyråInnledere: Systemleder Kenneth Halvorsen, Kommunedata Sørlandet
Sekretariatsleder Bjørn Henrichsen, Norsk Samfunns-
vitenskapelig Datatjeneste
Byråsjef Eivind Hoffmann, Statistisk Sentralbyrå13.00-15.00: Lunsj (I en del av lunsjpausen blir det anledning til
å få omvisning og orientering om bl.a. arbeidet med folke-
telling og kretsdata i Statistisk Sentralbyrå, Kongsvinger)15.00-18.00: Brukerbehov i forhold til dagens tilbud - bl.a. data-
typer, tilgjengelighet, anvendbarhet. PanelsamtaleMøteleder: Professor Jens Chr. Hansen, Geografisk institutt, NHH/UiBDeltagere: Fylkesreg.ark. Langeland, Østfold fylke

Konsulent Ulf Aasekjær, Bergen kommune

Siv. ing. Kåre Granheim, ASPLAN

Underdir. Kjell A. Eliassen, Planleggingssekretariatet

Professor Asbjørn Aase, Geografisk institutt, Univ. i Trondheim

Forsker Erik Ørbeck, Transportøkonomisk institutt

Førstekonsulent K. M. Heyerdahl-Jensen Kommunal-og
arbeidsdepartementet

Konsulent Wilhelm Torheim, Miljøverndepartementet

Forsker Terje Lie, Institutt for samfunnsvitenskap, U i Tromsø

Torsdag 4. desember:09.00-10.30: Administrative og EDB-teknologiske perspektiverMøteleder: Avdelingsdirektør Erik Aurbakken, Statistisk SentralbyråInnledere: Overing. Jan Martin Larsen, Miljøverndepartementet

Forsker Stein W. Bie, Norsk regnesentral

Utredningsleder Svein Øvergaard, Forbruker- og adm.dep.

11.00-13.30: Oppsummering/plenumsdiskusjon/konklusjonerMøteleder: Avdelingsdirektør Juul Bjerke, Statistisk Sentralbyrå

6. kontor
JBy/KWa, 12/1-81

SEMINAR PÅ VINGER HOTELL 3. OG 4. DESEMBER 1980

Emne: Regionale data - oppgaver/arbeidsdeling

Deltakere

Ahnström Leif, ekon.dr., Geografisk Institutt, Universitetet i Oslo
 Bie Stein W., forsker, Norsk regnesentral
 Bringager Lars, førstekonsulent, Reiselivsdirektoratet
 Eliassen Kjell A., underdirektør, Planleggingssekretariatet
 Eriksen Odd, ingeniør, Norges geografiske oppmåling
 Granheim Kåre, siv.ing., ASPLAN A/S
 Halvorsen Kenneth, systemleder, Kommunedata Sørlandet A/L
 Hansen Jens Christian, professor, Geografisk Institutt, Universitetet i Bergen
 Henrichsen Bjørn, sekretariatsleder, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste
 Heyerdahl-Jensen Kirsti Mette, førstekonsulent, Kommunaldepartementet
 Hofstad Svein, underdirektør, Miljøverndepartementet
 Holm Eilif, kontorsjef, Rikstrygdeverket
 Jensen Bjarne, plan- og budsjettsjef, Kristiansand kommune
 Jones Ken, forsker, Norsk institutt for by- og regionforskning
 Katerås Elling, overingeniør, Fylkeskartkontoret i Hedmark
 Korvald Ellen, avdelingsingeniør, Miljøverndepartementet
 Langeland Aage, plansjef, Østfold fylkeskommune
 Larsen Jan Martin, overingeniør, Miljøverndepartementet
 Lie Terje, forsker, Universitetet i Tromsø
 Mauland Thor Magne, Rogaland interkomm. databehandlingssentral A/L
 Michaelsen Grethe, førstekonsulent, Rikstrygdeverket
 Munthe-Kaas Hans, siv.ing., Norsk institutt for vannforskning
 Nygårdsmoen Arne, førstekonsulent, Statens rasjonaliseringsdirektorat
 Rusdal Ivar, konsulent, Fylkesmannen i Rogaland
 Sande Terje, konsulent, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste
 Skår Reidar, førstekonsulent, Fylkeskartkontoret i Telemark
 Stokka Arne, forsker/stipendiat, SINTEF
 Strømme Helga M, informasjonssjef, A/L Kommunedata
 Syvertsen Thorstein, konsulent, Kommunaldepartementet
 Torheim Wilhelm, konsulent, Miljøverndepartementet
 Utne Harald, vit.ass., Geografisk Institutt, Universitetet i Oslo
 Ørbeck Erik, forsker, Transportøkonomisk institutt
 Øvergaard Svein A., utredningsleder, Forbruker- og adm.departementet
 Aasekjær Ulf, konsulent, Bergen kommune

Statistisk Sentralbyrå Oslo:

Aurbakken Erik, avdelingsdirektør
 Bjerke Juul, avdelingsdirektør
 Bjørnland Liv, byråsjef
 Hoffmann Eivind, byråsjef
 Karlsen Kari, førstekonsulent
 Rideng Arne, førstekonsulent
 Selmer Per Christian, konsulent
 Skar Hansen Nella, konsulent
 Skancke Gisle, underdirektør

Statistisk Sentralbyrå, Kongsvinger:

Bremserud Ida, førstesekretær
 Byfuglien Jan, førstekonsulent
 Furseth Jan, førstekonsulent
 Hoff Per Oddvar, førstekonsulent
 Jordet Willy, konsulent
 Langen Ole Ragnar, konsulent
 Skiri Halvard, førstekonsulent
 Tønder Johan-Kristian, byråsjef